

POSTBUS 3007 2001 DA HAARLEM

Provinciale Staten van Noord-Holland
door tussenkomst van de Statengriffier, mr. J.J.M. Vrijburg
Dreef 3, tweede etage
2012 HR Haarlem

Gedeputeerde Staten

Uw contactpersoon

J.W. Mollema

BEL/BOSE

Doorkiesnummer (023) 514 4297

mollemajw@noord-holland.nl

INGEKOMEN 20 JAN. 2015

1 | 18

Betreft:

Uitvoering motie SWOT analyse clusters (M 55/2014)

Verzenddatum

20 JAN. 2015

Geachte leden,

Kenmerk

529237-529240

Op 10 november jl. hebben uw Staten bij de begrotingsbehandelingen een motie aangenomen, waarin GS verzocht worden de mogelijkheden voor een SWOT analyse van de clusters in Noord-Holland te verkennen. Over de uitvoering van deze motie willen wij u hierbij informeren.

Uw kenmerk

-

Motie

In de motie constateren de indieners dat het economische beleid van de provincie gekenmerkt wordt door de clusteraanpak. Daarom vinden zij het van belang inzicht te krijgen in de stand van zaken van de verschillende clusters en de mogelijkheden om in triple helix verband de knelpunten op de arbeidsmarkt aan te pakken.

U verzoekt ons College:

- Te analyseren welke bouwstenen aanwezig zijn voor een SWOT analyse en daarover aan PS te rapporteren, zodat in kaart kan worden gebracht wat er nog ontbreekt en welke inspanningen op welke termijn een compleet beeld kunnen opleveren met een inschatting van de kosten daarvan;
- Hierbij gerichte aandacht te besteden aan de arbeidsmarkt in relatie tot kansen en bedreigingen voor deze clusters en de triple helix ingezet kan worden om kansen te benutten en dreigingen af te wenden. Daarbij de Human Capital Agenda – zoals gehanteerd in de Amsterdam Economic Board – voor wat betreft jeugdwerkloosheid en stages te betrekken;
- Met netwerkpartners zoals de Economic Board in kaart te brengen hoe de Triple Helix kan helpen een vliegwieleffect te veroorzaken door de wisselwerking van onderzoek en bedrijfsleven, om kansen te creëren en bedreigingen het hoofd te bieden;

Postbus 3007

2001 DA Haarlem

Telefoon (023) 514 3143

Fax (023) 514 3030

Houtplein 33

Haarlem [2012 DE]

www.noord-holland.nl

- Te verkennen op welke wijze de aanpak van de EBU een bijdrage kan leveren aan het oplossen van maatschappelijke problemen en tegelijkertijd clusters kan versterken bijvoorbeeld als het gaat om duurzaamheid.

Tevens heeft u GS verzocht onze analyse voor de verkiezingen te presenteren.

Aanpak

In de afgelopen jaren zijn de clusters en de boards uitgebreid geëvalueerd. In overleg met onze netwerkpartners hebben we alle evaluatierapporten en onderzoeken over de clusteraanpak vanaf 2011 geïnventariseerd. Deze informatie hebben we vervolgens gebruikt om een SWOT analyse van de clusters uit te voeren¹ en een vergelijking te maken met de clusteraanpak van de Economic Board Utrecht. In deze brief stellen wij u op de hoogte van de uitkomsten van deze verkenning.

Triple helix samenwerking

Onze clusteraanpak is gebaseerd op een triple helix samenwerking tussen ondernemers, overheid en onderzoeksinstituten. Deze partners hebben zich zowel in Noord-Holland Noord als in Noord-Holland Zuid georganiseerd in boards. De boards richten zich op de belangrijkste clusters. De provincie is bestuurlijk in deze boards vertegenwoordigd. In de economische agenda is de provinciale inzet in de boards als volgt beschreven:

“In het economische beleid op Europees, nationaal en regionaal niveau staat de samenwerking tussen ondernemers, onderwijs en overheden (drie O's) centraal. De samenwerking gebeurt in de dagelijkse gang van zaken van projecten maar het is ook nodig om voor de lange termijn te kijken naar de gezamenlijke thema's in een cluster. Dat lange termijnoverleg wordt gevoerd in een 'board' oftewel stuurgroep. Dit overleg wordt per cluster georganiseerd omdat elk cluster unieke thema's heeft.

Dat heeft bijvoorbeeld te maken met de historie (is er een geschiedenis van samenwerking) en aard van bedrijven (grootte en diversiteit van producten en diensten). De provincie speelt een belangrijke rol in het verzamelen van cluster-overstijgende vragen, zoals toegespitst onderwijs of specifieke vragen over ruimtelijke ordening. Elke board kan dat voor het eigen cluster aangeven, waarna het aan overheden en onderwijsinstellingen is om hier op te reageren.”

¹ Een deel van deze informatie is ook gebruikt om Statenvraag nr. 110 van de heer Hansen (VVD) inzake effectiviteit van boards in relatie tot bestuurlijke drukte in Noord-Holland te beantwoorden.

De boards zijn dus netwerkorganisaties waarin ondernemers, overheden en onderwijs samenwerken om de belangrijkste clusters in Noord-Holland te versterken. Vanuit de boards wordt aansluiting gezocht bij landelijke en Europese programma's op het terrein van onderzoek, innovatie, arbeidsmarkt en werkgelegenheid. De boards zijn primair zelf verantwoordelijk voor hun functioneren en worden niet aangestuurd door de provincie. Zowel de boards als de provincie voeren periodiek evaluaties uit om de voortgang te monitoren.

Overzicht boards

Hieronder geven we een overzicht van de Boards waarin de provincie is vertegenwoordigd:

1. AEB (Amsterdam Economic Board). De AEB richt zich op de acht topsectoren van de Metropoolregio Amsterdam (MRA).²
2. Energy Board. Het duurzame energie cluster in Noord-Holland Noord is verenigd in de Energy Board.
3. Greenport Noord-Holland Noord. De voormalige Agriboard richt zich op de gehele agribusiness in Noord-Holland Noord. Hieronder valt ook Seed Valley.
4. Leisure board. Deze board is in 2012 opgericht om een aantal projecten binnen de recreatie- en vrijetijdscluster in Noord-Holland Noord op te pakken.

De boards volgen niet alleen de ontwikkelingen, kansen en bedreigingen in de verschillende clusters, maar evalueren ook periodiek hun eigen samenwerkingsverband. Daarom hebben we onze inventarisatie en SWOT analyse gebaseerd op de evaluatierapporten en onderzoeken van de boards.

Naast deze boards zijn er in Noord-Holland Noord nog twee samenwerkingsverbanden, namelijk de Maritieme Campus Nederland (Maritiem Cluster) en Holland Health (Medisch Cluster). De provincie is bestuurlijk echter niet in deze overlegstructuren vertegenwoordigd en daarom zijn deze structuren niet meegenomen in de analyse van onze clusteraanpak.

Overzicht evaluatierapporten en onderzoeken

In de afgelopen jaren zijn door de boards een groot aantal evaluaties en onderzoeken uitgevoerd. In overleg met onze partners hebben we inventarisatie gemaakt (vanaf 2011). Hier volgt het overzicht per board:

² Creative Industries, ICT/e-science, Financial & Business Services, Life Sciences & Health, Horticulture & Food, Tourism & Conferences, Logistics en High Tech Materials

Amsterdam Economic Board

- Kennis & Innovatieagenda van de Board – juni 2011, incl. een benchmarkanalyse van de MRA en SWOT analyse van alle (toenmalige) Boardclusters
- Clusterscorecards – december 2012
- Clusterevaluaties – mei 2013
- Analyse knelpunten op thema onderwijs & arbeidsmarkt (eind 2011)
- Verkenning op thema R&D (juni 2014)
- Internationale benchmark door PwC (augustus 2014)
- Diverse interne assessments van voortgang Board (2012 en 2013)

Verder is een dashboard in de maak waarmee de betrokken partners structureel de voortgang en resultaten van de Board gaan monitoren (<http://www.amsterdameconomicboard.com/dashboard>)

Energy Board

- Jaarverslag 2013
- Jaarverslag 2014
- Uitkomsten en consequenties reflectietraject Energy Board (2013)
- Advies aan Provinciale Staten van Noord-Holland inzake de oprichting van een Energyboard (Dr. A.T.M. Hoff, november 2011)
- Koersdocument Duurzame Energie 2012 – 2015
- Publieksversie Strategische Agenda Energy Board (2011)
- Duurzame Energie Cluster: rol van de provincie Noord-Holland (2010)
- Resultaten Duurzame Energie Noord-Holland: voortgang op basis van de Enervisa Monito (2013 en 2014)
- Stafnota verdiepingssessies (januari 2014)
- Verslag verdiepingssessies (mei 2014)
- Verbreden en verbinden, kansen voor de glastuinbouw in de Verstuin van Noord-West Europa (2013)

Bij de oprichting van de board is verder afgesproken dat de board na twee jaar geëvalueerd wordt door de provincie. Wij verwachten de evaluatie in het tweede kwartaal van 2015 aan uw Staten te kunnen sturen.

Greenport Noord-Holland Noord

- Position Paper glastuinbouw met de EnergyBoard
- Strategische visie Greenport NHN
- Houtskoolschets Uitvoeringsagenda Greenport NHN
- Businesscase AgriTech Campus
- Innovatieproject Agrivizier
- Evaluatie project Agrivizier (extern en intern door Greenport NHN)

- Kosten en baten van het verplaatsen van tuinbouw ten behoeve van woningbouw (SEO onderzoek)
- Verkenning Agrihaven
- Verkenning Biovalley
- Onderzoek Goederenstromen Mainports en Greenports (Greenport Holland)
- IPC Duurzaam Bewaren
- IPC teelt op water
- Verkenning reststromen en verwaarding reststromen
- Innovatieagenda bollen
- Structuuronderzoek verspreid liggen glas Alton regio
- Business case herstructurering Glastuinbouwgebied Alton
- Pré bidbook Floriade
- Evaluatiekader Subsidies Greenport NHN
- Thesis Clusteranalyse Greenport NHN (Universiteit Utrecht)
- Een kwalitatief onderzoek naar betekenisgeving aan samenwerking in de bollensector van het netwerk Greenport NHN (Universiteit Utrecht)
- Verkenning Ruimtelijk Kader Agribusiness NHN
- Erven in de Kop (onderdeel programma KopWerkt)
- Verkenning Veevoer en Kringlopen (Koe in de Kas)

Daarnaast evalueren GS op basis van het Evaluatiekader Subsidies de boekjaarsubsidies aan Greenport Noord-Holland. De resultaten hiervan worden begin 2015 verwacht.

Leisure board

- Visie 2025 NHN (Leisure board 2013)
- Uitvoeringsagenda 2013 – 2014 (Leisureboard 2013)
- Interne boardevaluatie (Leisure board vergadering 12 september 2014)
- Businessplan Destinatie Marketing (2014)

SWOT

Op basis van de bovenstaande onderzoeksgegevens hebben wij een SWOT analyse van de clusteraanpak uitgevoerd. In deze analyse richten we ons op:

1. Kansen en resultaten
2. Bedreigingen en leerpunten
3. Kansen en bedreigingen arbeidsmarkt
4. Kansen en bedreigingen onderzoek
5. Aanpak van de Economic Board Utrecht

Hieronder geven we per board onze SWOT analyse.

SWOT Amsterdam Economic Board

Kansen en resultaten

De Board is nu 4 jaar actief en werkt op basis van een strategisch kader; het Boardplan 2020. Dit Boardplan is gericht op 8 kansrijke MRA clusters en 4 doorsnijdende thema's. Via een dashboard wordt de voortgang van de clusters gemonitord. Hierbij wordt rekening gehouden met de verschillende ontwikkelstadia van de clusters:

- ICT, Creatieve industrie, Life Sciences & Health, Logistiek en Tuinbouw. Deze clusters zijn in een verder gevorderd stadium (start 2008)
- Financieel zakelijk, Toerisme & Congressen. De ontwikkeling van deze clusters is in 2010 en 2011 gestart.
- Maakindustrie en Agrifood (start 2012 en 2013)

Via het dashboard wordt ook de economische groei van de clusters in kaart gebracht (werkgelegenheid, toegevoegde waarde, aantal bedrijven, starters).

Hieronder geven we de belangrijkste resultaten van de AEB uit de afgelopen periode:

- Aantrekken van twee nieuwe topinstituten
- 10 clusterprojecten ontwikkeld voor Horizon 2020
- 30 MKB bedrijven per jaar gekoppeld aan bestaande faciliteiten
- Samenwerkingsverband Human Capital Agenda opgezet
- Uitvoering acties uit Regioplan Human Capital Agenda
- Toename van internationale studenten en kenniswerkers
- Verankering duurzaamheid in Boardclusters
- 15 trajecten voor biobased economie uitgevoerd
- Per cluster minimaal één Europese aanvraag per jaar
- Ontwikkeling van cross-over projecten
- Minimaal 10 miljoen per jaar voor innovatieprojecten MKB (50 procent privaat)
- Versterking internationale acquisitie
- Projecten zoals Open Data Exchange, Seamless Connections, Lean Green, Sarphati Institute, Food Campus Zaandam

Bedreigingen en leerpunten

Een bedreiging voor de clusters is de toenemende internationale concurrentie. Amsterdam en de metropoolregio scoren (nog) goed op diverse rankings, maar de trend is in veel gevallen wel omlaag. Extra verontrustend is daarbij de relatief slechte score op benchmarkindicatoren gerelateerd aan R&D en Human Capital.

Een belangrijk aandachtspunt is ook de manier waarop projecten geselecteerd worden. Dat gebeurt nu nog via open calls, maar dat geeft weinig ruimte voor sturing. Begin 2015 start een pilot om hier meer sturing op te krijgen.

Verder moet de Board zich meer inzetten voor een goede aanhaking van regionale overheden in de Metropoolregio. Het Platform Regionale Economische Structuur (PRES) is hiervoor ook een belangrijk gremium.

Kansen en bedreigingen arbeidsmarkt

Kort geleden is de Human Capital programma opgesteld voor de periode 2014-2020, met als titel "Werk maken van Talent". Het programma is bedoeld om de werking van de regionale arbeidsmarkt te verbeteren. Het doel is in triple helix verband snel in te spelen op kansen om talent in de MRA effectief te ontwikkelen en in te zetten.

Het programma is door de Board vastgesteld als kompas voor de komende jaren en vervolgens vertaald in een aanvraag bij het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid voor middelen uit de regeling sectorplannen. Naast deze Boardaanvraag zijn er ook veel lokale arbeidsmarktprojecten van start gegaan in de betrokken gemeenten.

De belangrijkste arbeidsmarktprojecten zijn:

- Amsterdam Human Capital: gericht op aanpakken van huidige en toekomstige arbeidsmarktknelpunten op gebied van ICT, Life Sciences & Health
- Human Capital Agenda's per cluster
- Amsterdam Works; gericht op aantrekken, boeien en binden van internationaal talent)
- Uitvoeringsagenda Human Capital Agenda MRA (met projecten zoals MBO-excellentie, ZZP-vloot, praktijkleren en PION 2.0)

Het project Amsterdam Human Capital, dat in de afgelopen jaren is uitgevoerd door Amsterdam Economic Board, is gefinancierd vanuit het programma Pieken in de Delta. Daarnaast zijn er per cluster Human Capital agenda's (HCA's) geformuleerd die tot stand gekomen zijn na afstemming met de landelijke HCA's van de topteam.

De Human Capital Agenda en aanpak is uniek, omdat voor het eerst expliciet sprake is van samenwerking tussen overheid, bedrijfsleven en kennisinstellingen. Daarnaast is er ook sprake van een wijziging in de aanpak. Er is niet meer sprake van enkel vanuit een sociale blik naar het probleem kijken, maar vanuit een economische, de human investment-zijde.

Het project Play to work is een voorbeeld uit het Human Capital-plan van een 'crossover'. Hierbij zijn game-ontwikkelaars ingezet bij de aanpak van jeugdwerkloosheid. Jongeren krijgen via games hulp in de professionalisering van het benaderen van de arbeidsmarkt.

Het programma Amsterdam Works (gericht op aantrekken, boeien en binden van internationaal talent) is mede tot stand gekomen door overleg met het (nationale) NUFFIC.

Kansen en bedreigen onderzoek

Binnen de AEB werken de grote onderzoeksinstellingen intensief samen met de andere partners. Hierdoor ontstaan veel kansen voor valorisatie. Er is steeds meer contact tussen universiteiten en bedrijven. Ook is de samenwerking tussen de universiteiten verbeterd.

Een voorbeeld van een nieuw kennisinstituut waarbij de Amsterdam Economic Board een belangrijke rol heeft gespeeld in de totstandkoming is de Green Life Sciences Hub. Gezien de link met zaadveredeling is dit ook voor het noorden van de provincie een belangrijk instituut. Ook zijn twee nieuwe kennisinstituten aangetrokken.

Verbeterpunten in de onderzoeksinfrastructuur in de Metropoolregio Amsterdam zijn onder meer 'shared facilities' en inzicht in de capaciteit van R&D-instellingen:

- Shared facilities: dit zijn onderzoeks- en R&D-faciliteiten die voor meerdere gebruikers beschikbaar zijn, waaronder het MKB. Het zijn vaak kostbare faciliteiten waar starters en jonge bedrijven geen middelen voor hebben. Er is een tekort aan shared facilities in de regio.
- R&D faciliteiten: hierbij is het van belang inzichtelijk te maken welke faciliteiten er in de Metropoolregio zijn en welke daarvan overcapaciteit hebben. Mogelijk zijn die (tijdelijk) in te zetten voor MKB en starters.

De Amsterdam Economic Board speelt een belangrijke rol in het aanpakken van beide verbeterpunten.

SWOT Energy Board

Kansen en resultaten

De Energy Board heeft tot doel economische ontwikkeling en economische structuurversterking in Noord-Holland te bevorderen op het gebied van duurzame energie. De strategische agenda kent de volgende inhoudelijke thema's: Offshore Energy, Biomassa (vergassing), gebouwde omgeving (duurzaam renoveren) en innovatie. Onderwijs & arbeidsmarkt is een dwarsverband bij de inhoudelijke thema's en maakt integraal deel uit van de strategische agenda.

De Energy Board heeft in het eerste jaar gezorgd voor meer focus bij de partijen die zich in Noord-Holland richten op de economische ontwikkeling van duurzame energie.

De partijen werken nu meer en meer vanuit een gemeenschappelijk doel. Partijen vinden elkaar makkelijker en weten daardoor meer kansen te verzilveren. Verder is de koppeling tussen beleid en uitvoering sterker geworden. Hierdoor komt de financiële ondersteuning door de provincie, het Rijk of Brussel eerder binnen bereik. Verder is de samenwerking met Energy Valley intensiever geworden. Het tweede jaar van de Energy Board (juni 2013 – juni 2014) stond in het teken van verdieping en het toewerken naar concrete resultaten.

Eind 2013 is een position paper opgeleverd naar mogelijke samenwerking tussen Greenport en de Energyboard. Mogelijkheden liggen binnen het glastuinbouwcluster in Noord-Holland Noord, bijv. op het gebied van energie, CO₂, arbeidsmarkt, logistiek & keten, emissies en biobased economy. Een voorbeeld hiervan is de Green Deal CO₂ beschikbaar maken voor de glastuinbouw in Noord-Holland. Alliander en Noord-Holland onderzoeken of het transport van CO₂ (deels) door een bestaand leidingennetwerk getransporteerd kan worden.

In dit project wordt in feite een cross-over gemaakt tussen de Energy Board en de Greenport. Door doelstellingen van beide boards te combineren ontstaan innovatieve projecten, omdat bedrijven en kennisinstellingen buiten hun eigen sector gaan samenwerken. Met deze Green Deal spreken provinciale, regionale én landelijke overheden, tuinbouworganisaties en industriële bedrijven af dat zij zich zullen inspannen om ervoor te zorgen dat glastuinbouwbedrijven op termijn over kwalitatief goede CO₂ tegen een gunstige prijs kunnen beschikken. Deze CO₂ is afkomstig uit industriële rookgassen uit de regio. Door de emissie van de industrie in Noord-Holland te gebruiken kunnen glastuinbouwondernemers uiteindelijk duurzamer produceren, de energiekosten kunnen gereduceerd worden én het maakt de weg vrij voor alternatieve warmtebronnen zoals aardwarmte. Tegelijkertijd wordt gekeken in hoeverre bestaande leidingen gebruikt kunnen worden voor CO₂ transport naar de glastuinbouwbedrijven, zodat de kosten daarvan beperkt kunnen worden.

In Noord-Holland liggen veel kansen om de economische ontwikkeling te bevorderen en de economische structuur te versterken op het gebied van duurzame Energie. Enkele voorbeelden hiervan zijn:

- De Energy Board zet zich ervoor in dat de vele vaak innovatieve MKB-bedrijven zich goed kunnen positioneren en een goed inzicht krijgen in de rol die zij innemen in de waardeketen op het gebied van windenergie. Verder onderstreept de Energy Board het belang van de komst van een proeftuin wind op zee (Demonstratiepark Leeghwater) en maakt zich er hard voor dat deze voor de kust van Noord-Holland komt.

- Noord-Holland beschikt over de juiste kennis en infrastructuur om de gassector te verduurzamen. De Energy Board ziet daarom graag dat de technologie om groen gas te maken verder wordt ontwikkeld en gedemonstreerd. Daarnaast ziet de Energy Board kansen voor de ontwikkeling van de teelt van biomassa op zee (algen en wieren) wordt versneld. Op initiatief van de board wordt hiertoe een roadmap opgesteld, met als doel de verschillende initiatieven op dit gebied te bundelen en ervoor te zorgen dat commerciële toepassingen eerder in zicht komen.
- De Energy Board ondersteunt zowel initiatieven gericht op particuliere eigenaren, als initiatieven gericht op corporaties. In de eerste categorie vallen de projecten van Urgenda om woningen via een maatwerkaanpak energieneutraal te maken. Een voorbeeld van een project uit de tweede categorie is het plan van vijf Noord-Hollandse woningcorporaties om zonnepanelen aan te brengen op tienduizend daken. Tot slot stimuleert de Energy Board de samenwerking tussen MKB-bedrijven in de bouw. Die samenwerking is nodig om te komen tot nieuwe, betaalbare renovatieconcepten.
- De duurzame-energiesector komt alleen tot ontwikkeling bij voldoende aanbod van technisch geschoold personeel. Daarom ondersteunt de Energy Board activiteiten om meer jongeren voor techniek te interesseren en de opleidingen beter te laten aansluiten op de wensen van het bedrijfsleven.

Er zijn projecten die de samenwerking tussen innovatieve MKB bedrijven bevorderen en projecten die bedrijven meer betrekken bij de transitie naar duurzame energie. Zoals het AZ Green Team. Gekoppeld aan de thuiswedstrijden van deze eredivisieclub organiseert het AZ Green Team netwerkbijeenkomsten over thema's die verband houden met duurzame energie

Bedreigingen en leerpunten

Een belangrijk aandachtspunt is de rol en de positie van de Board en het mandaat van de Energy Board. In hoeverre kunnen GS de adviezen van de board benutten voor aanscherping van beleid en aandacht voor specifieke projecten? En wat doen GS met ongevraagd advies?

Boardleden hebben geen invloed op de beoordelingen van aanvragen bij het Participatiefonds Duurzame Economie Noord-Holland (PDENH) noch gaan zij over het provinciaal beleid. In het koersdocument zijn echter wel afspraken gemaakt over tussentijdse bijstelling van provinciaal beleid indien de board dat adviseert. Feitelijk gebeurt dat ook middels aandacht voor energie uit water en warmtenetten, maar wordt het provinciaal beleid niet steeds herijkt en opnieuw vastgesteld. Evaluatie en herijking van het provinciaal beleid vindt in het laatste programma-jaar (2015) plaats.

Kansen en bedreigingen arbeidsmarkt

De duurzame-energiesector komt alleen tot ontwikkeling bij voldoende aanbod van technisch geschoold personeel. Daarom ondersteunt de Energy Board activiteiten om meer jongeren voor techniek te interesseren en de opleidingen beter te laten aansluiten op de wensen van het bedrijfsleven.

Het verbeteren van de aansluiting van het onderwijs op de arbeidsmarkt – in kwalitatieve en kwantitatieve betekenis – blijft een belangrijk aandachtspunt voor de Energy Board. In generieke zin agendeert de Techniekraad dit thema. Ook ondersteunt de Energy Board specifieke initiatieven, zoals de komst van een lectoraat. De Energy Board helpt ook bij de verdere uitwerking van de plannen voor dit lectoraat. Verder gaat aandacht uit naar de gebouwde omgeving. Daar blijft de ontwikkeling in kennis en opleidingen namelijk het meest achter bij de maatschappelijke en economische behoefte om te vernieuwen.

De werkwijze van de Energy Board past bij het aanbrengen van versnelling en focus bij het uitvoeren van het nationaal Energieakkoord, maar helpt ook bij het stimuleren van innovatie. De voorzitter van de Board is in 2013 benaderd door de staatssecretaris van I&M als ambassadeur voor de Lokale Klimaatagenda, onder andere vanwege zijn rol als voorzitter van de Energy Board. De Human Capital Agenda is onderdeel van het Topsectorenbeleid. Net zoals dit beleid focust op kansrijke sectoren, doen we dat in Noord-Holland met de Boards. Er is dus een analoge werkwijze, en op specifieke onderdelen is er goed contact met de programmaleider van de landelijke HCA (met name op het gebied van Offshore).

Als het aanbod van technisch geschoold personeel achter blijft bij de vraag, zal de duurzame-energiesector niet voldoende tot ontwikkeling kunnen komen. In samenwerking met de Techniekraad wordt geprobeerd de instroom in de technische sector te vergroten.

Kansen en bedreigingen onderzoek

De Energy Board besteedt veel aandacht aan het versterken van de samenwerking tussen de drie O's. Een voorbeeld is de ontwikkeling van het Kenniscentrum Wind op Zee, dat vraag gestuurde mbo- en hbo-opleidingen ontwikkelt. Dit kenniscentrum is verbonden aan de Maritime Campus Netherlands (MCN) in Den Helder.

Een ander voorbeeld is het onlangs ingestelde lectoraat Duurzame Innovatiemodellen aan de Hogeschool InHolland. Dit lectoraat moet ervoor zorgen dat het onderwijs goed aansluit op de wensen van de bedrijven in de duurzame energiesector: het lectoraat slaat de brug

tussen theorie en praktijk, en interesseert jongeren voor technische functies in de duurzame-energiesector.

Als er niet voldoende onderzoek wordt gedaan naar de nieuwe mogelijkheden en praktische toepassingen van duurzame-energie kan er op termijn te weinig kennis aanwezig zijn om de sector echt verder uit te bouwen. Daarom zijn voldoende investeringen in onderzoek cruciaal.

SWOT Greenport Noord-Holland Noord

Kansen en resultaten

De voortgang van de Greenport NHN wordt ieder half jaar in de provinciale Economische Agenda gemeld. Daarnaast heeft de Greenport ook kritisch naar zichzelf gekeken. Deze analyse heeft geleid tot een herziening van haar strategische visie in 2013 en een bestuurlijke transitie in 2014 met een meer uitgewerkte meerjaren uitvoeringsagenda 2015-2018

De Greenport heeft in de afgelopen jaren een aantal belangrijke resultaten geboekt:

- Samenwerking Seed Valley en vestiging en behoud internationale zaadveredelingsbedrijven
- Nationale erkenning als Greenport NHN
- Bijdrage vestiging datacentrum Agriport A7
- Start AgriTech Campus
- Oprichting GreenLife Sciences Hub Amsterdam gericht op o.a. Seed Valley,
- Benoeming bijzonder hoogleraar Zaadveredeling Seed Valley
- Geothermieboring Agriport
- Bijdrage aan prijzen voor innovatieve Noord-Hollandse bedrijven als Incotec en Enza Zaden door promotie en aandragen projecten
- Opname in Rijksstructuurvisie
- Agribusiness in opgenomen in gemeentelijke structuurvisies en economische agenda's als regionaal en lokaal belang.

De Greenport heeft haar lange termijn ambities voor de toekomst (tijdshorizon 2033) als volgt geformuleerd:

- Noord-Holland Noord blinkt in 2033 uit als internationale regio voor uitgangsmateriaal en functioneert als excellent vliegwiel voor de hele diversiteit van het aanbod van de regio.
- De Greenport is onderscheidend door innovatie in het samenspel van veredeling, vermeerdering en productie, en door de draaischijf van handel en logistiek.

- Hiermee wordt een structurele en duurzame bijdrage geleverd aan de economie en werkgelegenheid van de regio en aan een vitaal woon-en leefklimaat van Noord-Holland Noord.

Het uitvoeringsprogramma, dat een veel kortere horizon heeft (van vier jaar), beschrijft de stappen die in de komende periode worden gezet op weg naar deze ambitie. Hiertoe zijn uit de strategische visie de volgende thematische lijnen en doelen gedestilleerd als richtpunt waar Greenport NHN over vier jaar moet staan. Zo ontstaat de route voor het uitvoeringsprogramma dat werkt via programmatische themalijnen.

Bedreigingen en leerpunten

De belangrijkste leerpunten zijn:

- Het is cruciaal dat gemeenten goed vertegenwoordigd zijn in de Greenport om de belangen van agribusiness te borgen in gemeentelijke beleidskaders. Bij de Greenport was de focus in eerste instantie vooral gericht op de sector zelf.
- Het belang van samenwerking met de overige Greenports in Nederland. De regio kenmerkt zich door 'mouwen opstropen', maar is erg naar binnen gekeerd. Hierdoor is de regio lange tijd niet meegenomen in landelijke programma's en heeft ook minder kunnen profiteren van rijksmiddelen. Inmiddels is dit beter geborgd via een programmamanager, de provincie en door verankering in de stuurgroep.
- Het benutten van het Haagse Netwerk. Het Haagse netwerk is vooral gericht op Zuid-Holland en dan met name op de Greenport Westland. De lobby en de focus op speerpunten kan dus nog verbeterd worden.
- De aansluiting bij Europese programma's. Daar waar de Nederlandse Agro en Food sector redelijk is ingebed in de Europese programma's, was dat voor de Nederlandse tuinbouwsector nog een uitdaging. De regio miste hierdoor veel Europees geld en economische kansen. Door intensivering van de samenwerking op landsdeel West niveau is hiervoor een nieuwe basis gelegd.

Verder ziet de board de volgende bedreigingen:

- Krimp van de beroepsbevolking
- Bereikbaarheid. Vooral een goede Oost – West verbinding, doorstroming naar het Zuiden en het vaarwegennet naar de mainports Schiphol en Rotterdam, zijn van belang.
- Ontbreken kennis en innovatie infrastructuur

Kansen en bedreigingen arbeidsmarkt

Het versterken van de arbeidsmarkt gebeurt in triple helix verband door uitvoering van twee projecten: AgriTechCampus en Groene Poort.

De AgriTechCampus valt als project onder het bestuur van de Greenport en bestaat uit een publiek-private samenwerking waarin alle O's zijn vertegenwoordigd. Hier vindt de afstemming tussen bedrijfsleven, onderwijs en kennisinstellingen plaats over vraag en aanbod van opleidingen en arbeidsmarkt, en het creëren van een pool van talent. Daarnaast fungeert de campus als spil voor regionale campagnes en inspirerende kennis-cases voor bedrijfsleven en studenten. Via de innovatietoonbank worden Innovatieprojecten uitgevoerd voor het bedrijfsleven waarbij de verbinding wordt gelegd tussen onderwijs, onderzoek en kennisinstellingen.

De doelstellingen van de campus zijn 1) scherp krijgen vraag, 2) afstemming vraag op onderwijsaanbod, 3) creëren pool innovatieve bedrijven, 4) opzetten imagoactiviteiten en 5) themaverkenningen en innovatieprojecten

Het project De Groene Poort richt zich op effectieve digitale en fysieke bewegwijzering naar ondernemers, leerlingen en arbeidskrachten. Door toenemende robotisering, automatisering, vergrijzing en groei van de internationaal georiënteerde zaadveredeling, verwacht de regio de komende tientallen jaren meer geschoold personeel nodig te hebben van MBO tot universitair. Vooral voor de zaadveredelingsbedrijven is het hebben van voldoende personeel een van de vestigingsvoorwaarden in Nederland. Het is van groot belang dat de opleidingen nauw aansluiten bij de behoeften van de regionale bedrijven. Daarnaast is de primaire sector een belangrijke schakel in het cluster en daarmee een onderdeel van de Nederlandse export motor. Een schakel die ook cruciaal is voor het economisch vitaal houden van het platteland.

Kansen en bedreigingen onderzoek

Grote zaadveredelingsbedrijven concentreren hun activiteiten in Nederland vanwege de kennis infrastructuur. De regio hoopt dat investeringen in deze infrastructuur de belangrijke positie van dit cluster kan versterken.

Curriculae van leerlingen moeten beter aansluiten bij de behoefte van bedrijven. Hiervoor zijn al initiatieven gestart. Nederland heeft haar belangrijke positie vooral te danken aan het hoge innovatieve karakter van de agribusiness. Met name deze kennisinfrastructuur is ten opzichte van andere regio's in Nederland matig tot niet goed aanwezig. Om dit te versterken wordt ook op landsdeel West niveau samengewerkt. Dit gebeurt via de AgritechCampus, de AEB (Green Life SciencesHub) en het Programma Seed Valley. Ook wordt ingezet op de versterking van de Triple Helix-structuur en de aansluiting op de innovatieagenda's van de topsectoren.

SWOT Leisure board

Kansen en resultaten

De Leisure Board is heel voortvarend van start gegaan met het opstellen van een visie en een uitvoeringsagenda. De uitvoeringsagenda was gericht op die opgaven waar de sector mee aan de slag zou moeten gaan. De board was echter niet verantwoordelijk voor de realisatie van de uitvoeringsagenda, omdat de board primair een strategisch platform was. Dit heeft in de praktijk wel voor verschillen in verwachtingen geleid. De Board is er uiteindelijk wel in geslaagd om haar belangrijkste speerpunten (Destinatie Marketing Organisatie en ruimtelijke randvoorwaarden) belegd te krijgen bij de uitvoeringsorganisaties, zoals de VVV's, Cultuur Compagnie Noord-Holland en het Ontwikkelingsbedrijf Noord-Holland Noord.

De board heeft dus vooral op operationeel niveau ontwikkelingen in gang gebracht, maar is minder in staat geweest om de strategische bovenregionale opgaven te agenderen. Met het borgen van de belangrijkste speerpunten is de Board van mening dat het de toekomst in kan gaan in een andere vorm, meer vanuit een netwerkfunctie.

De successen van de board zijn vooral te vinden in een aantal concrete projecten (DMO, ruimtelijke randvoorwaarden), maar ook in het versterken van het netwerk van de vele partijen die betrokken zijn bij de leisure sector. De inzet heeft zich minder gericht op een strategische ontwikkeling van de sector of de daadwerkelijke groei van werkgelegenheid.

Voorals hier liggen nog kansen voor de sector, zoals de groei van de werkgelegenheid (ook voor lager opgeleiden), innovatie en de toegevoegde waarde die de sector heeft op het vestigingsklimaat of bij het in standhouden van openbare voorzieningen in gebieden met krimp.

De sector is zeer arbeidsintensief en altijd locatiegeboden (niet footloose). Daarbij blijft het toerisme internationaal gezien groeien, dit was ook zo tijdens de crisis. De sector is dus een belangrijke groeimarkt en biedt met name voor NHN grote kansen gezien de werkgelegenheid en het in standhouden van voorzieningen.

Bedreigingen en leerpunten

De grootste bedreiging is de structuur van de sector die voornamelijk bestaat uit MKB en versnipperd is over verschillende branches (horeca, campings, cultuur en natuur). Dit zorgt dat afstemming erg lastig is. Daarnaast wordt de sector als zeer kansrijk gezien maar ontbreken de middelen en capaciteit om dit goed op te pakken, zowel bij de overheden als binnen de sector zelf. Met de toenemende

(internationale) concurrentie ontstaat het gevaar dat de regio haar marktaandeel kwijtraakt.

Kansen en bedreigingen arbeidsmarkt

De samenwerking binnen de board vanuit de Triple Helix heeft niet het gewenste resultaat opgeleverd. Onderwijs was wel vertegenwoordigd in de board maar dit leverde geen meerwaarde op. Ook ontbrak het de ondernemers aan draagvlak binnen hun eigen achterban om daadwerkelijk met een concrete bijdrage te kunnen. De afstemming rond het thema arbeidsmarkt tussen de overheden en ondernemers bleek wel heel waardevol.

Concrete acties gericht op de arbeidsmarkt ontbraken echter. Dit is door alle betrokkenen ook nooit als ambitie benoemd en men zag ook niet de opgaven die hierbinnen spelen. Er is wel getracht een onderwijsprogramma op te starten voor de sector maar deze aanvraag was afgewezen. Dit zal in 2015 opnieuw worden opgepakt, door InHolland.

Het Rijksprogramma is vanuit leisure gezien een brug te ver voor de ondernemers en overheden in Noord-Holland Noord. Opgaven waar de sector voor staat bijvoorbeeld vanuit de Human Capital Agenda worden niet erkend en men onderneemt ook geen stappen om hiermee aan de slag te gaan.

Kansen en bedreigingen onderzoek

Binnen de Leisure Board waren onderwijs en bedrijfsleven vertegenwoordigd. Hoewel het zeer waardevol was dat de partners in triple helix verband met elkaar in gesprek gingen over de vrijetijdssector, heeft dit gesprek niet geleid tot een structurele versterking van de samenwerking.

Analyse EBU

De Economic Board Utrecht (EBU) stelt drie maatschappelijke thema's centraal: gezond leven, groene economie en diensteninnovatie. De doelstelling is op deze thema's de samenwerking tussen overheid, bedrijfsleven en onderwijs- en onderzoeksinstituten te versterken. Hierbij wil de EBU bedrijven ondersteunen om met innovatieve toepassingen hun producten en diensten te vermarkten. Op deze manier wordt zowel economische als maatschappelijke waarde gecreëerd.

De aanpak van de EBU kenmerkt zich verder door een cross-sectorale benadering. Een voorbeeld hiervan is de verbinding die de EBU legt tussen gamebedrijven en zorgorganisaties, waaruit een nieuwe markt van health games ontstaat.

De bijdrage van de EBU zit er in dat ze door haar verbindende rol partijen aan elkaar kan verbinden om met oplossingen voor deze vraagstukken te komen die innovatief en economisch levensvatbaar zijn.

Toch verschilt de aanpak van de EBU niet wezenlijk met de AEB. De AEB kijkt primair naar economische groei, maar besteedt ook thematisch aandacht aan maatschappelijke vraagstukken. Zo is duurzame energie een belangrijk thema binnen de AEB. Vanaf volgend jaar gaat de AEB ook een nieuwe aanvraagprocedure testen, waarin societal challenges ook een belangrijke rol spelen.

Conclusies

Inventarisatie

Uit de inventarisatie van de evaluatie- en onderzoeksrapporten blijkt dat alle boards uitgebreid onderzoek hebben gedaan naar de eigen clusters en samenwerkingsverbanden. Vooral de AEB, de Energyboard en de Greenport NHN besteden veel tijd en middelen aan de periodieke evaluatie van de clusters, de eigen organisatie en de uitvoering van projecten. Verder komen in de loop van 2015 nog twee provinciale evaluaties van de Greenport NHN en de Energy Board beschikbaar.

Bij de Leisure board zijn iets minder onderzoeken uitgevoerd, omdat de Leisureboard slechts kort als board heeft gefunctioneerd. De Leisureboard is in 2012 is opgericht en na uitvoering van het activiteitenprogramma in december 2014 omgevormd tot een los netwerkverband.

SWOT analyse

De SWOT analyse, die we op basis van de evaluaties hebben uitgevoerd, geeft een duidelijk beeld van de clusteraanpak. De verkenning biedt niet alleen inzicht in de sterke punten van de clusters en de boards, maar benoemt ook een aantal leerpunten.

Verder is inzichtelijk gemaakt hoe in de verschillende clusters de mismatch op de arbeidsmarkt wordt aangepakt en welke rol de Human Capital Agenda daarbij vervult. Daarnaast hebben we onderzocht hoe de samenwerking in triple helix verband een impuls geeft aan de samenwerking tussen onderzoeksinstellingen en bedrijven. Tot slot is een toelichting gegeven op manier waarop de werkwijze van EBU verschilt van de AEB.

Wij vertrouwen er op u met onze inventarisatie en SWOT analyse voldoende te hebben geïnformeerd en stellen voor de motie als afgedaan te beschouwen.

Hoogachtend,
Gedeputeerde Staten van Noord-Holland,

provinciesecretaris
G.E.A. van Craaikamp

voorzitter
J.W. Remkes